

‘Toen ik binnenkwam, zag ik spottende gezichten’

Leraren die leraren pesten. Het komt voor, vertelt gedragskundige Kees van Overveld van het Expertisecentrum Gedrag bij het Seminarium voor Orthopedagogiek. Hij sprak met drie gepeste leraren en geeft op basis van hun verhalen advies om pesten tussen collega's tegen te gaan.

Van Overveld stuitte tijdens een literatuuronderzoek op een voor hem onbekend fenomeen: leraren die leraren pesten. Met enig ongeloof las hij een aantal Engelstalige artikelen. ‘Hoe kunnen leraren dit doen, dacht ik? Juist de doelgroep die leerlingen wijzer moet maken over het respectvol omgaan met anderen?’

Omdat hij benieuwd was of dit pestgedrag ook in Nederlandse scholen zou plaatsvinden, zette hij een oproep op Twitter en LinkedIn. ‘Ik stelde de vraag of gepeste leraren bereid waren een interview aan mij te geven. Ik kreeg zo'n tien reacties. Een aantal leraren deed hun verhaal via de mail. Wat mij trof, was de angst die in de mails naar boven kwam. Men wilde geen interview geven omdat

men bang was dat het verhaal door het bestuur of directie zou worden herkend. Sommige mensen hadden een spreekverbod en durfden niet openlijk het verhaal te vertellen. Dat zou ontegenzeggelijk consequenties hebben. Uiteindelijk waren er drie leraren zo dapper om mij hun verhaal te vertellen.’

Een van de reacties die Van Overveld op het online kennisplatform wij-leren.nl plaatste, kwam van een leraar die geen notulen en nieuwsbrieven meer in zijn postbakje kreeg. ‘Zo kwam ik er een keer achter dat er in de pauze een ingelaste vergadering was. Toen ik na 20 minuten de vergaderruimte binnenkwam, zag ik spottende gezichten. De directeur draaide het verhaal zo dat ik het gevoel kreeg dat het mijn eigen schuld was.’ Een andere reactie kwam van een gepeste zorgcoördinator. ‘En die pestende collega's staan vervolgens met een stalen gezicht voor een groep leerlingen om lessen te geven over het tegengaan van pesten.’

Buitensluiten en roddelen

Pesten tussen leraren kan allerlei vormen aannemen, vertelt Van Overveld. Hij noemt als voorbeelden bijnamen geven, het buitensluiten van een collega, bewust informatie achterhouden, roddelen en leugens verspreiden over iemands privéleven of bewust vertrou-

welijke informatie lekken. ‘Het komt ook voor dat leraren openlijk de competenties van collega's ter discussie stellen of dat taken bij iemand worden weggehaald om hem of haar dwars te zitten. Leraren kunnen ook worden gepest door hun gezag te ondermijnen. Ik kreeg een reactie van een docent die leerlingen straf had gegeven, waarna de adjunct-directeur dat met veel omhaal ongedaan maakte. Dat had direct effect had op de orde in de klas.’

‘Uit de verhalen die ik te horen kreeg, wordt duidelijk dat leraren diverse redenen kunnen hebben om collega's te pesten. Een van de leraren die ik sprak, vertelde dat zij vaak ziek was. Het duurde erg lang voordat bij haar de juiste diagnose kon worden vastgesteld. In de periode tot aan die diagnose werd haar verweten zich aan te stellen. Collega's namen het haar kwalijk dat ze zo vaak afwezig was, omdat de leerlingen steeds moesten worden verdeeld over de groepen.’

Kliek

Een andere leraar vertelde dat zij het pisaaltje was van een hechte kliek binnen het schoolteam. ‘Dat waren leraren die al vanaf de oprichting van de school met elkaar samenwerkten, waardoor in de loop van de tijd allerlei ongeschreven normen en waarden waren ontstaan. Zo werd het slachtoffer voortdurend

Congres over pesten

In het septembernummer van magazine School! stond een interview met Kees van Overveld over sociaal-emotioneel leren, waarmee in veel gevallen pesten in de klas kan worden voorkomen. Op 12 december is hij in Amersfoort spreker op een gratis toegankelijk congres over dit thema. Meer informatie op www.kwinkopschool.nl/congres

Kees van Overveld: 'Ik dacht: hoe kunnen leraren dit doen?'

onder druk gezet om meer over haar privéleven te vertellen. Ze weigerde dat, omdat de collega's wel erg veel details wilden weten. Dat werd eigennuttig en oncollegiaal gevonden.'

Pesten komt volgens Van Overveld vooral voor in schoolteams waarin de sfeer

Hij gaat zich ook naar dit beeld gedragen waardoor het idee steeds sterker wordt dat hij inderdaad incompetent is. Een van de leraren vertelde mij dat zij als een zombie door de school liep. Ze was iedere dag van halfacht 's ochtends tot zes uur 's avonds aanwezig om al het schoolwerk tot in perfectie voor te bereiden. Er mocht na-

sionals die de taak hebben om kinderen en jongeren bij te brengen hoe zij met respect met elkaar kunnen omgaan en problemen oplossen. Hij raadt leraren die door collega's worden gepest aan om signalen van een slechte schoolcultuur niet te negeren. 'Geef ook op tijd je grenzen aan. Accepteer het pestgedrag niet en zoek medestanders die het afkeuren. Zoek advies of hulp bij iemand die te vertrouwen is. Denk hierbij aan de vertrouwenspersoon in de school of een maatschappelijk werker.'

Het is volgens hem ook van belang om voorvallen te documenteren. 'Als bijvoorbeeld een directielid je competenties ter discussie stelt, vraag dan of hij of zij deze zaken zwart op wit zet. Voorkom in ieder geval dat het pesten in je kruipt, zoals een van de leraren het verwoordde. In het uiterste geval vraag je om overplaatsing of zoek je een school buiten de eigen stichting of samenwerkingsverband.' Het laatste wat een gepeste leraar moet doen, zo besluit Van Overveld, is ontslag nemen. <

Pesten komt voor in teams waar de sfeer slecht is

---

slecht is en waar andere collega's om wat voor reden dan ook niet ingrijpen. 'Wat mij raakte is de psychische deuk die men heeft opgelopen. Het blijkt dat het aanhoudende pestgedrag door collega's zorgt voor twijfel. Het slachtoffer gaat daadwerkelijk geloven dat hij als enige fouten maakt, een waardeloos persoon is en ongeschikt is voor het vak.

melijk niets misgaan als de directeur weer eens onverwacht de klas binnenkwam om te observeren. Tijdens de pauzes bleef zij angstig in haar lokaal om confrontaties met collega's uit de weg te gaan.'

Geef je grenzen aan

Pesten is verwerpelijk, benadrukt Van Overveld, zeker als het gaat om profes-